

3 De laatsten worden eersten

Psalm 113, 1 Samuel 2:1-10, Lucas 1: 39-56

a

opmaat

Geef iedereen* een kaartje/briefje met daarop de volgende tekst:

Wie voor een dubbeltje geboren is, wordt nooit een kwartje.

Geef de tijd om de tekst goed te overdenken en vraag dan reacties:

Wat vind je van deze 'volkswijsheid'.

- *Wat betekent het volgens jou?*
- *Heb je er (zelf) ervaring mee? Speelt het nu nog of is het iets 'van vroeger'?*

Geef een minuut of tien de tijd om twee aan twee een situatie te bedenken, waarin deze zin gezegd zou kunnen zijn en op welke toon. Wissel daarna de 'scenes' uit.

- *Wat valt je op?*

Deze zegswijze is waarschijnlijk uit ervaring geboren, maar het gebeurt ook wel eens andersom en wordt een dubbeltje wel een kwartje.

- *Welke voorbeelden ken je daarvan?*
- *Stel dat het anders toe zou gaan in 'de wereld' welke 'wijsheid' zou je hier naast, tegenover of in de plaats willen zetten?*

* Het werkt het best als iedereen zelf de tekst in handen heeft, maar je kunt de tekst ook op tafel leggen of zetten, zodat iedereen die ziet, of gewoon zeggen, maar let dan wel op de toon waarop je dat doet.

b

bijbel

Inleiding

Een goede leesbril om bijbelverhalen te lezen is uitgaan van het omgekeerde van wat er staat. Wordt er dus gezegd dat de Eeuwige 'een berooid mens laat wonen bij de hooggeplaatsten' (vers 8), dan betekent het dat dit niet het geval is.

Bijbelverhalen – en dus ook psalmen – trappen zelden open deuren in en als ze iets van onrecht aanklaarten, betekent het dat er onrecht is en roepen ze op om dat recht te zetten. Het Beloofde Land of Koninkrijk van God kenmerkt zich o.a. door inclusiviteit en als er iets *niet* past bij dat Land van Belofte of Koninkrijk, dan is het sociaal onrecht, armoede en ongelijkheid.

Wat dat betreft zou je kunnen zeggen dat onze wereld de omgekeerde wereld is van wat de bedoeling is, van wat haalbaar is en ook waar gemaakt moet worden. Het herstellen van sociaal onrecht is een opdracht voor iedereen, maar vooral voor de 'hooggeplaatsten'. Zij worden opgeroepen om uit hun bevoorrechte positie te stappen en om zich heen te kijken. Ze moeten niet alleen hun eigen handelen onder de loep nemen en daaraan zo nodig iets veranderen, maar ook maatschappelijk onrechtvaardige structuren aanpakken, die vaak taai zijn. Daarbij moet dan ook nog afgerekend worden met de nodige vooroordelen.

Psalm 113 hoort tot de groep 'halel-psalmen', jubelpsalmen die met enige triomfantelijkheid Gods groot(s)heid bezingen. Psalm 113 stelt eerst de grootheid van de Eeuwige vast om dan te bezingen, dat zelfs die allerhoogste God zich niet te groot voelt om naar wat mensen het laagste van het laagste vinden, om te kijken.

Ook in deze psalm zien we de literaire vorm terug van het 'parallellismus membrorum', twee dichtregels die aan elkaar verbonden zijn door een vorm van parallelie en die kan in drie variaties voorkomen:

- a. Twee regels vertellen hetzelfde maar in andere woorden, bijv.
de lucht is blauw
de hemel is azuur
- b. Twee regels vullen elkaar aan, vaak met het verbindende woord 'en', bijv.:
de lucht is blauw
en het gras is groen
De nadruk valt hier op de lucht en het gras die op de een of andere manier bij elkaar horen.
- c. Twee regels zijn elkaars tegenovergestelde, vaak verbonden door 'maar'
bijvoorbeeld:
De lucht is blauw,
maar het gras is groen
de nadruk valt hier op het verschil in kleur.

Psalm 113

(Vertaling GDB)

1. Prijs de AANWEZIGE,
Prijs, dienaars van de AANWEZIGE,
Prijs de naam van de AANWEZIGE,
2. De naam van de AANWEZIGE, zij geprezen,
van nu en voor altijd.
3. Vanaf het oprijzen van de zon tot waar zij ondergaat,
zij geprezen de naam van de AANWEZIGE.
4. Hoog verheven boven alle volken is de AANWEZIGE,
verheven boven de hemel is zijn glorie.
5. Wie is gelijk aan de AANWEZIGE, onze God,
die hoog zit om te wonen,
6. die zichzelf naar beneden richt,
om in de hemelen en in de aarde te kijken.
7. Uit het stof verheffend wie arm is,
uit het vuil tilt hij op wie alles ontbeert,
8. om hem te laten zitten bij de aanzienlijken,
bij de aanzienlijken van zijn volk.
9. om te veroorzaken dat de onvruchtbare vrouw gaat wonen in het huis,
een vrolijke moeder van kinderen. Prijs de AANWEZIGE.

Mogelijkheden om in gesprek te komen:

- *Wat is je algemene indruk van deze psalm? Waar gaat het over?*
- *Stel dat je de psalm zou moeten onderbrengen in een rubriek, is het dan volgens jou a. een loflied, b. een protestlied, c. een strijdkreet, d. een liedje van verlangen ... of nog iets anders.*
- *Regel 1, 2 en 3 vertellen in andere woorden ongeveer hetzelfde. Stel dat je er een eigen regel aan toe mocht voegen, hoe ziet die er dan uit?*

- *Regel 4 zou je ook met een derde zin kunnen aanvullen. Hoe zou jij dit verwoorden?*
- *Tussen vers 5 en 6 zou je misschien 'maar' kunnen denken. Hoe zou je die regels in eigen woorden zeggen?*
- *De twee regels van vers 7 zijn hetzelfde-in-andere-woorden. Geef er een eigen regel bij. Zo zijn ook de twee regels van vers 8 hetzelfde, maar het hele vers 7 en het hele vers 8 zijn te verbinden met 'maar'. Hoe zou je deze verzen samenvatten?*
- *Vers 9 geeft het probleem aan dat vruchtbaarheid kennelijk uitsluitend het probleem is van vrouwen; zij kunnen er zelfs om worden verstoten. Maar of ze dan maar direct vrolijk worden van kinderen, mm tja ... halleluja! Zo is deze psalm wel populair geworden al in bijbelse tijden.*

Lees samen 1 Samuël 2: 1-10

Korte introductie:

Hanna is de geliefde, maar kinderloze vrouw van Elkana, maar Peninna, de 'andere vrouw', heeft een niet nader genoemd aantal zonen en dochters en zij maakt Hanna het leven zuur met pesterijen. Bij de jaarlijkse tempelgang bidt Hanna om een kind en ze belooft het aan God terug te geven als haar wens wordt vervuld. Samuel wordt geboren en zij bidt dan het volgende, met dank aan psalm 113:

1 Samuel 2: 1-10

¹ En Hanna bad en zei:

(Vertaling GDB)

- 'Mijn hart is gaan juichen dankzij de AANWEZIGE,
mijn hoofd heft zich op, dankzij de AANWEZIGE.
Mijn mond is groot geworden tegen mijn vijanden,
want dankzij uw hulp verheug ik me.
- ² Geen is er heilig als de AANWEZIGE,
geen is er God behalve u,
geen is er rots als onze God.
- ³ Gebruik toch geen hooghartige woorden,
laat geen arrogantie uit je mond komen,
want de AANWEZIGE is een God van kennis:
door hem worden de daden gewogen.
- ⁴ De bogen van de machtigen zijn gebroken.
De wankelenden voelen zich door een gordel gesterkt.
- ⁵ De verzadigden verhuren zich voor brood,
en wie hongerden zijn daarmee opgehouden.
Terwijl de onvruchtbare er zeven heeft gebaard,
kwijnt wie veel kinderen had weg.
- ⁶ De AANWEZIGE doet sterven en doet leven,
zendt naar het dodenrijk en brengt eruit omhoog.
- ⁷ De AANWEZIGE maakt arm en maakt rijk,
vernedert diep en heft hoog op,
verheft uit het stof de arme,
tilt op uit het vuil de behoeftige,
laat hen wonen bij hooggeplaatsten,
houdt een ereplaats voor hen vrij.
Van de AANWEZIGE zijn de pijlers der aarde
waarop hij de wereld heeft gezet.
- ⁹ Hij behoedt de voeten van hen die trouw zijn,

de slechten worden in het duister tot zwijgen gebracht.
Want ontoereikend is de menselijke kracht,
10 wie strijdt tegen de AANWEZIGE wordt gebroken,
vanuit de hemel dondert hij hun toe.
De AANWEZIGE spreekt recht tot aan de einden van de aarde,
hij geeft macht aan zijn koning
en heft het hoofd op van zijn gezalfde.'

Mogelijkheden voor gesprek:

- *Wat herken je in Hanna's lied uit psalm 113*
- *Waarin verschilt Hanna's lied van psalm 113?*
- *Waarom zou Hanna zich nu juist tot deze psalm aangetrokken voelen?*

Lees samen de verzen uit Lucas 1

Korte introductie: Lucas laat Maria een parafrase op psalm 113 en het lied van Hanna zingen. Hij was er zelf niet bij (voor alle duidelijkheid) en het is ook niet zeker dat Maria dit ooit zong, maar met wat Lucas weet over het optreden van Maria en Jezus, legt hij Maria deze woorden in de mond omdat ze die gezongen zou kunnen hebben.

Lucas 1: 46-56

(Vertaling GDB)

⁴⁶Maria zei:

⁴⁷ 'Mijn ziel vergroot: de Heer,
⁴⁸ mijn geest juicht om God, mijn redder:
want hij heeft oog gehad voor de vernedering van zijn dienares.
Want vanaf nu zullen alle generaties mij als gezegend ervaren.
⁴⁹ Want de Machtige heeft voor mij grote dingen gedaan. Heilig is zijn naam.
⁵⁰ En zijn barmhartigheid is van generatie op generatie
voor allen die hem eerbiedigen.
⁵¹ Hij doet machtig met zijn arm, drijft uiteen wie in hun harten trots zijn,
⁵² haalt potentaten neer van hun troon en verheft de geringen.
⁵³ Hij vult de hongerigen met goede zaken, en de rijken stuurt hij leeg weg .
⁵⁴⁻⁵⁵ Hij is Israël, zijn dienaar, te hulp gekomen,
om zich zijn barmhartigheid te herinneren:
toen hij sprak tot onze vaders:
tot Abraham en zijn nageslacht, tot in eeuwigheid.'

⁵⁶Maria bleef ongeveer drie maanden bij haar, en ging toen terug naar huis.

Toelichting en vragen

Een verschil tussen Hanna en Maria is, dat Maria helemaal niet kinderloos was, in tegendeel. Volgens de verhalen was ze ongewild zwanger zonder getrouwd te zijn wel verloofd met Jozef, maar die ontkent elke betrokkenheid in deze.

- *Waarom zou Lucas dit lied hebben gekozen als 'dat is echt iets voor Maria'?*

In het lied van Hanna ligt veel nadruk op het krijgen van kinderen als hoofdtaak voor vrouwen (onvruchtbaarheid wordt alleen hen toegerekend). Doordat zij een kind krijgt en dan nog wel een zoon, voelt Hanna zich gekend. Bij Maria ligt die nadruk op het bijzondere kind dat zij krijgt, maar niet op het al dan niet krijgen van kinderen op zichzelf. Maar zowel Hanna als Maria (Lucas) zien op het punt van hun leven waarop ze zich bevinden 'het bewijs' van de wereld die het verschil maakt: een wereld van recht, gerechtigheid en vrede.

- *Waarin lees je dat? Hoe zie jij dat?*

Bezoek aan Sri Lanka

Jaren geleden was ik in Sri Lanka om een aantal projecten te bezoeken waarmee we in onze stichting verbonden waren. Ik was er al eerder geweest en kwam op hun verzoek met koffers vol zaken die daar toen niet en bij ons wel voorradig waren. Sommige verzoeken waren niet te verwezenlijken zoals allerlei elektrische apparaten die daar niet werkten omdat er geen stroom was en de stroom die er was, verschilde van de onze. Maar ik had ook zaken bij me die ze niet gevraagd hadden, omdat ze er niet van wisten en dat betrof voornamelijk schoolspullen. Natuurlijk kenden ze schriften en pennen, gummetjes, linialen en scharen, maar een wereldkaart* die helemaal niet leek op de gebruikelijke was echt een verrassing. 'Kijk nu eens', riepen ze op elke school waar ik kwam, enthousiast. 'Kijk eens, ons land ligt eigenlijk midden in de wereld. En we dachten nog wel dat we in een vergeten hoekje woonden'. Tot mijn verrassing gingen de kinderen gelijk aan de slag met het maken van plannen, want zo'n 'wereldligging', daar moest je iets mee. Congressen en wereldtentoonstellingen op z'n minst.

Het is er allemaal (nog) niet van gekomen, maar even leek het of de wereld, die het verschil zou gaan maken, in beeld kwam en ze de spiraal van armoede zouden kunnen doorbreken.

* Uitgegeven door vastenactie.

- *Waar is nu in de wereld de armoede het grootst?*
- *Hoe zou het grote verschil tussen arm en rijk verminderd kunnen worden? Wat zou dat voor jouw leven betekenen?*
- Er zijn T.V. uitzendingen waarin rijke mensen een week gaan wonen in het huis van arme mensen met het daarbij behorende budget. En de arme wonen dan een week in het huis van rijke mensen.
Een van de rijke families zei iedere keer: 'Ja wij werken hard'. En je kreeg de indruk dat ze dachten dat die arme mensen niet hard genoeg werkten en dat het daaraan lag.
- *Wat vind jij van die idee?*
- Op de volgende bladzij vind je een kaart. Die kaart roept ook vragen op!

d

uit de kunst

Het maken van een mooie wereldkaart is een kunst op zich. Deze kaart is niet gemaakt als 'mooi', maar heeft als titel meegekregen 'een andere kijk op de wereld' (in kleur te vinden op p 49).

De wereldkaarten naar de projectie van Mercator die ons beter vertrouwd zijn, geven een onjuist beeld van de wereld. Mercator beschouwde Europa als het middelpunt van de wereld en gebruikte voor het noordelijk halfrond tweederde van zijn kaart met Europa pontificaal in het midden. Europa wordt veel groter aangegeven dan bijv. Zuid Amerika dat in werkelijkheid veel groter is. Groenland wordt groter getekend dan China dat in werkelijkheid vier keer groter is. En Sri Lanka dat bij Mercator een 'ondergeschoven kindje is', ligt inderdaad centraal – al blijft het een klein eiland (ongeveer de grootte van Benelux). Maar het gaat om meer dan 'groot', het ging de schoolkinderen om hun gevoel voor eigenwaarde dat met sprongen groeide (zie p 33)

Bovenstaande kaart doet de werkelijke verhoudingen in grootte meer recht, maar kan bovendien onze blik veranderen, want te lang hebben wij het westen als maatgevend beschouwd met de meeste rechten op rijkdom en welzijn.

- *Wat valt je op van deze kaart?*
- *In hoeverre verandert dit je 'blik op de wereld'?*
- *Wat zou dit kunnen betekenen voor de verdeling van macht, invloed, rijkdom, enzovoort?*

Inleiding

Het ligt voor de hand om in het Liedboek te kijken naar psalm 113 met 113a en 113b. De engel lijkt er wel enigszins uitgehaald in deze gezongen versie en 113b houdt het uitsluitend op een lofprijzing, zonder te melden waarvoor dan wel. In psalm 113a is de vrouw verdwenen. Tijd dus voor andere liederen, want er wordt volop gezongen over Hanna en Maria met een koor van aansnellende, roepende of sprekende engelen, maar of die allemaal de omgekeerde wereld aankondigen waarvan Hanna en Maria vol zijn, is de vraag. Maria is vaak onschuldig gemaakt en verheven tot moeder zonder haar strijdbare missie en Hanna is vaak helemaal weggepoetst:

Uit: Liedboek

- 991 De eersten zijn de laatsten
990 De laatsten worden eersten

Bij 1 Samuel 2: 1-10

- 152 Mijn hart verheugt zich zeer (lofzang van Hanna)
738 Kom zing het lied van Eva

Bij Lukas 1

- 464 Een engel spreekt een priester aan
741 Een engel roept de oude man
443 De engel Gabriel komt aangesnel
740 Maria heeft ontvangen
504 Een engel heeft de toon gezet
739 Wat heeft Maria ons bewaard
157a Mijn ziel maakt groot de Heer
157b Iedere tijd opnieuw gaat zijn genade
157c en d Met hart en ziel maak ik hem groot (lofzang van Maria)
438 Godlof nu is gekomen
1002 Een volk op weg gezet

Uit: Eva's Lied 1

- 20 Lied om in de kersttijd te zingen
40 Lied van dromen en vergezichten

Uit: Eva's lied 2

- 15 Het lied dat Maria zong

Uit: Alles andersom (Mar van der Velden)

- 1 Een land om van te dromen
14 Lofzang in drievoud

Je kunt alle liederen zingen – daarvoor zijn ze tenslotte gemaakt – maar het is ook spannend om de woorden eens naast elkaar te leggen, bijvoorbeeld van lied 990 en 991. Maar ook in de andere liederen is het boeiend om te kijken naar wat in elk lied de 'boodschap' is en in hoeverre die lijkt op de bijbelteksten die we lezen.

Rondje gedachten wisselen

Geef de deelnemers elk de tekst van psalm 113 (zie p.30) en schrijf de tekst ook op een groot vel papier.

Lees samen psalm 113.

- *Wat is je eerste indruk? Waarover gaat deze psalm volgens jou?*

Vraag daarna iedereen een paar steekwoorden op te schrijven op een zelfklevend memoblaadje en maak dan een rondje.

Plak de memovelletjes bij de betreffende tekst op het grote vel waarop je de psalm hebt geschreven.

Ieders mening mag er zijn, maar het is wel boeiend om meningen naast elkaar te zetten als die verschillen.

Vraag elkaar eventueel wel om uitleg, maar ga niet in discussie.

- *Wat is voor jou de belangrijkste 'boodschap' van de psalm?*

Vraag nu de psalm in één steekwoord weer te geven. Wissel uit. Vragen om verduidelijking mag, maar ga niet in discussie.

- *Wat spreekt je aan en wat niet? Geef dat op je eigen tekst aan met een plus of een min. Wissel uit en lig je keus toe als je wilt.*
- *Hoe zou je psalm 113 willen benoemen: een protestsong, een visioen, een liedje van verlangen, een onrealistische droom, of nog iets heel anders?*
- *Hoe zou de maatschappij/de wereld eruit zien als psalm 113 werkelijkheid zou zijn?*

Rondje bezig zijn

- Lees psalm 113 (p.30) samen en volg ook de gespreksvragen van b. bijbel die daarbij horen. Schrijf dan je eigen regels op. Dit kan gezamenlijk als je tot een goede eensluidendheid kunt komen en anders schrijft ieder de eigen aanvullingen op.
- Schrijf je tekst op een groot vel en 'illustreer' die in de vorm van een collage.
- Gebruik tijdschriften en kranten om afbeeldingen of vormen uit te knippen of scheuren en plak die op. Zo ziet de wereld van psalm 113 er uit – volgens jou.

Rondje rondelen maken

Zoals elke psalm leent ook deze zich bijzonder om er een rondeel bij te maken.

1. Lees de psalm aandachtig, leg hem weg en lees hem dan nog eens aandachtig.
2. Kies een regel die je bijzonder aanspreekt
3. Neem een gelinieerd vel papier en nummer de regels van 1 t/m 8
4. Schrijf je gekozen psalmregel op regel 1, 4 en 8
5. Schrijf een regel als antwoord op regel 1 en schrijf die op regels 2 en 7
6. Vul nu de overgebleven regels (3, 5,6) aan of in
7. Je rondeel is klaar en als je wilt, mag je het aan elkaar voorlezen

Het is voor jonge kinderen te veel gevraagd om alle sociaal onrecht in de wereld te registreren en al helemaal om het op te lossen – hoewel ze vaak met creatieve oplossingen komen als je ernaar vraagt. Daarom is er voor de jongste kinderen het verhaal van Kleine Adam die de wereld opnieuw inricht. Je kunt het verhaal soms onderbreken om te vragen wat zij zouden doen als ze Kleine Adam waren.

Jonge kinderen vooraf voor de leiding: Bewaak het gesprek en zorg dat elk kind zich veilig voelt, want je weet niet wat er ineens naar boven komt over dingen die ze niet leuk of niet fijn vinden. Je kunt ook de toon zetten door zelf met een voorbeeld te komen, bijvoorbeeld dat je de wekker 's morgens niet leuk vindt omdat je wilt uitslapen en dan geleidelijk aan grotere onderwerpen te sprake brengen, maar dan houd je het gesprek wel zelf in de hand.

Opwarmertje: sommige dingen in de wereld ver af of dichtbij zijn gewoon niet leuk of misschien wel echt niet goed.

- *Kunnen jullie daar voorbeelden bij bedenken?*

Schrijf dat op een flap, zodat je samen een heel overzicht krijgt.

Verhaal Kleine Adam

Soms zou je wel alles (en iedereen) in de prullenbak willen gooien en een hele nieuwe wereld maken waarin alles anders is en waarin alles eerlijk is en goed, waar geen ruzie is of gepest wordt.

Dat gevoel had Kleine Adam ook. Als je het hebt of kunt lenen is **Kleine Adam** door **Mariette Vanhalewijn** met illustraties van **Rita van Bilsen**, uitg. Lanoo, een geschikt prentenboek om over door te praten met jongere kinderen.

Heb je het boek niet, dan volgt hier de korte inhoud:

Kleine Adam

Kleine Adam is niet tevreden met de wereld zoals hij nu is. Hij veegt hem in de afvoerpijp. En dan is er niets meer, behalve zijn bezem – en kleine Adam is tevreden. Hij ontdekt in zijn zakken nog kleurpotloden ... en besluit om een nieuwe wereld te gaan tekenen. Op aarde is veel water, dus dat kleurt hij blauw en daartussen ligt land, weet hij nog van de atlas van zijn vader.

Er waren toch wel mooie dingen denkt, Adam. Bloemen! En hij begint bloemen te tekenen in allerlei kleuren. En vogels! Dus tekent hij ook vogels. Veel vogels en die maken toch een lawaai samen. Ze krijsen heel hard: 'Wij willen bomen, Adam. Wij willen nesten bouwen.' Daar moet Adam over nadenken, want in nesten komen eieren en uit eieren komen kleine vogeltjes en die worden groot en die bouwen weer nesten en Dan komen er wel erg veel vogels. Maar Adam wil geen gekrijs en geen ruzie dus hij gaat bomen tekenen. Een bos vol en dan valt hij in slaap. Als hij wakker wordt, bedenkt hij dat hij vergeten is om een zon te tekenen, dus dat doet hij gauw. Dan ziet hij dat de bomen een oerwoud vormen waar niemand doorheen kan. Hij moet dus een weg tekenen, een smalle weg, want in de oude wereld waren te veel grote wegen die dwars overal doorheen liepen, door dorpen en steden. En er reden auto's die vaak veel te hard reden. Dat moet niet meer, dus tekent hij een smal pad.

Wat is de wereld nu mooi, maar net als hij dat denkt, komen de vogels terug en ze krijsen: 'Wij willen eten!' Dus tekent Adam insecten. 'Wel jammer', denkt

Adam, 'dat ze opgegeten worden door de vogels .. maar misschien zijn ze de vogels te slim af en ze kunnen ook stuifmeel overal brengen ...'

Als Adam toch aan het tekenen is, tekent hij ook maar wat vissen en omdat vissen ook moeten eten, tekent hij planten in de meertjes en riviertjes. Maar wat denk je? Daar komen de vogels weer: 'Kan je geen eten voor ons strooien? Dat is makkelijker dan dat we achter de insecten aan moeten vliegen'. Dan wordt Adam boos en hij denkt: 'Weet je wat? Ik teken een kat die de vogels op een afstandje houdt.' Hij tekent een kat en die lijkt precies op zijn eigen kat, sterker nog, het is zijn eigen kat.

Een tijdje is Adam gelukkig, maar hij mist zijn vriendjes en zijn familie en ... zo vult die lege wereld zich langzamerhand weer met van alles: mensen, huizen, wegen, fabrieken .. en Adam denkt: laat de wereld maar weer worden zoals hij was, alleen ... er moeten mensen wonen die geen ruzie maken, die geen rotzooi maken, geen bommen, raketten, oorlog of geld. Maar dat laatste heeft hij te laat bedacht en dan ... is de wereld weer net als vroeger ... met vechtende kinderen, ziekenwagens, vieze schoorstenen, te weinig bloemen, veel hoge flatgebouwen, hollende mensen, toeterende auto's ...

Maar als Adam op het plein staat en roept dat het welletjes is, zeggen de mensen: 'Ga jij eens vlug naar school.' Natuurlijk, dat moet nu ook weer en hij moet naar huis waar zijn vader en moeder op hem wachten en ... dan is de wereld echt weer net als vroeger. Op televisie ziet hij dat er oorlog is, dat kinderen van de honger sterven, dat mensen vluchten, dat er overal wapens zijn en verdriet, en pijn. Adam denkt: 'Het is alsof ik nooit heb geprobeerd er een betere wereld van te maken.'

Hij vertelt de mensen over die andere wereld, maar de mensen zeggen: 'Ga toch weg! Je kunt de wereld niet veranderen.' Bijna wil Adam alles weer in het afvalputje vegen, maar dan denkt hij: 'Wie gaat de wereld dan opnieuw verven?'

Hij heeft een beter idee: Adam pakt zijn kleurpotloden en tekent een grote regenboog. Dat maakt de mensen blij, denkt hij, en misschien denken ze dan nog eens aan die andere wereld ... en misschien doen ze er dan iets aan ...

Verwerking

- *Wat zouden jullie wegvegen en wat zouden jullie houden?*
- *Hoe zou jullie betere wereld eruit zien?*

Collage of kijkdoos maken

Maak een collage samen of individueel van die 'andere wereld'

Of maak een kijkdoos van de andere wereld.

Tips voor de leiding oudere kinderen

Oudere kinderen hebben al wel enig inzicht in ongelijke kansen en voor het geval ze (of jij) denken dat ze te jong zijn om iets te ondernemen is het goed om verhalen te gebruiken over bijvoorbeeld: **Malala** (maakte de weg vrij voor meisjes om naar school te gaan, ontsnapte aan een moordaanslag), **Iqbal Masih** (ontsnapte als kindarbeider in een tapijtenfabriek en bevrijdde anderen, wilde mensenrechtenadvocaat worden, maar werd vermoord op z'n 12de, dát weer wel) of **Greta Thunberg** (lees haar boekje '**Niemand is te klein om het verschil te maken**'). Je kunt putten uit het boek '**Kinderen die de wereld veranderd hebben**' van **Peter de Ruiter** uitg. PixelPerfectPublications (www.kinderenveranderen.nl).

Opwarmertje zie boven bij de tips voor de leiding

- Praat samen over wat er verkeerd is in de wereld, wat je graag anders zou willen zien, waar je van af wilt, wat je erbij zou willen.
- Vaak denken we dat we te klein zijn om grote veranderingen te verwerkelijken. Dat geldt niet alleen voor kinderen, dat denken 'grote mensen' vaak ook.
Leg de uitspraak van Greta Thunberg in het midden van de kring:

'Niemand is te klein om het verschil te maken'

- *Wat vind je van deze uitspraak? Hoe denk jij daarover?*

Verhaal

Kies één van de verhalen over de kinderen die de wereld hebben veranderd en vertel dat. Als je het boek niet hebt, kan je het makkelijk googlen.

Verwerking

- Praat na over het verhaal. Wat zou jij in dat geval hebben gedaan?

of

Standbeeld maken

- Maak een standbeeld voor dit bijzondere kind dat de wereld heeft veranderd. Je kunt er **een poster** van maken of **een collage**, of van kosteloos materiaal **een beeld** maken en het bijv. bekleden met aluminiumfolie om het een 'zilveren uitstraling' te geven, maar je kunt ook een **menselijke standbeeld** maken door een vrijwilliger model te laten staan (wat heeft hij of zij in haar handen? Hoe kijkt hij/zij, hoe staan haar of zijn voeten? Enz.) en er dan foto's van te maken.